

PEISAJ DUPĂ ISTERIE

DE ACELAȘI AUTOR

Faruri, vitrine, fotografii, poeme, Cartea Românească, 1980; *Poeme de amor*, Cartea Românească, 1983; *Totul*, poeme, Cartea Românească, 1985; *Visul* (în edițiile următoare *Nostalgiă*), povestiri, Cartea Românească, 1989, Humanitas, 1993; *Levantul*, poem epic, Cartea Românească, 1990, Humanitas, 1998; *Visul chimeric*, studiu critic, Litera, 1991, Humanitas, 2011; *Travesti*, roman, Humanitas, 1994 (a devenit roman grafic în limba franceză); *Dragostea*, poeme, Humanitas, 1994; *Orbitor: Aripa stângă*, roman, Humanitas, 1996; *Dublu CD*, poeme, Humanitas, 1998; *Postmodernismul românesc*, studiu critic, Humanitas, 1999; *Jurnal I*, Humanitas, 2001; *Orbitor: Corpul*, roman, Humanitas, 2002; *Enciclopedia zmeilor*, carte pentru copii, Humanitas, 2002; *Pururi tânăr, înfășurat în pixeli*, publicistică, Humanitas, 2003; *Parfumul aspru al ficțiunii*, audiobook, Humanitas, 2003; *Plurivers*, vol. I și II, poeme, Humanitas, 2003; *Cincizeci de sonete*, poeme, Brumar, 2003; *De ce iubim femeile*, povestiri și audiobook, Humanitas, 2004; *Baroane!*, publicistică, Humanitas, 2005; *Jurnal II*, Humanitas, 2005; *Poeme în garanție*, audiobook, Casa Radio, 2005; *Orbitor: Aripa dreaptă*, roman, Humanitas, 2007; *Dublu album*, poeme, Humanitas, 2009; *O seară la Operă*, poeme, Știința, Chișinău, 2009; *Nimic*, poeme, Humanitas, 2010; *Frumoasele străine*, povestiri, Humanitas, 2010; *Zen: Jurnal 2004–2010*, Humanitas, 2011; *Ochiul căprui al dragostei noastre*, publicistică și proză, Humanitas, 2012; *Fata de la marginea vieții*, povestiri alese, Humanitas, 2014; *Poezia*, Humanitas, 2015; *Solenoid*, Humanitas, 2016.

Cărțile lui Mircea Cărtărescu au primit cele mai importante premii literare românești, ca și zece importante premii internaționale: Premiul literar „Giuseppe Acerbi”, Italia (2005); Premiul internațional pentru literatură de la Vilenica, Slovenia (2011); Premiul internațional pentru literatură al orașului Berlin (2012); Premiul internațional pentru poezie Novi Sad, Serbia (2013); Premiul internațional Spycher-Leuk, Elveția (2013); Premiul La tormenta en un vaso, Spania (2014); Premiul Euskadi de Plata, San Sebastián (2014); Premiul orașului Leipzig pentru înțelegere europeană (2015); Premiul de stat al Austriei pentru literatură europeană (2015); Premiul „Gregor von Rezzori”, Florența (2016).

MIRCEA
CĂRTĂRESCU

PEISAJ DUPĂ ISTERIE

articole, 2007–2017

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

I. PEISAJ DUPĂ ISTERIE

Rezistăm

Nu contest încălzirea globală, dar tare grea iarnă e anul ăsta în România! Țara e sub zăpadă, de săptămâni termometrul n-a mai urcat peste zero grade, viscolul ridică nămeți mai înalți decât omul, circulația e haotică, locurile de parcare înzăpezite. Și-n această apocalipsă albă ne-am găsit și noi să ieșim la proteste, cu miile și sutele de mii, să stăm ore-n șir pe loc, tropăind din picioare, îmbrăcați ca exploratorii din Antarctica, să ne-ncălzim cu ceai din termosuri și să strigăm sloganuri, și să cântăm, și să agităm drapelurile României și-ale Uniunii Europene. Să râdem cu lacrimi care ne-ngheață brusc pe obraji privind pancartele pe care caricaturiști amatori, dar de geniu, îi arată pe stăpânii țării în cele mai ridicole atitudini. Da, ne e teribil de frig, dar rezistăm, și de-acum rezistența, cea adevărată, cea morală, cea a valorilor și principiilor care ne fac ființe omenești, e coloana noastră vertebrală. Protestăm în primul rând ca să ne putem privi în ochi când ne uităm în oglindă.

Václav Havel vorbea despre puterea celor fără putere. Despre asta e vorba și-n România de azi. Ne adunăm cu sutele de mii pe străzi și în piețe ca să ne exercităm puterea împotriva fricii, a frigului, a ticăloșiei umane, a corupției organizate, a disprețului și aroganței. Ca să arătăm

că politica trebuie să fie etică și în folosul oamenilor. Trăim vremuri mizerabile, și nu avem pe cine să dăm vina, căci vina e în întregime a noastră. Din vina noastră Europa arată azi asemenea corăbiei bete a lui Rimbaud. Din vina noastră avem Brexitul, din vina noastră vom avea Frenxitul, din vina noastră oameni care fug de război ne mor la granițele apărate de ziduri. E vina noastră, a tuturor, că putem privi cum lucrurile se deteriorează de la o zi la alta fără să facem nimic, ca și când apropierea catastrofei nu ne-ar privi pe noi, ci pe altcineva. Când politica nu e suficientă ca să ne apere viețile, demnitatea și viitorul, ne rămâne mereu soluția protestului civic. Când partidele sunt neputincioase, putem măcar noi, oamenii, să ieșim în stradă. Nu Trump, nici Putin nu vor distruge Europa, ci lipsa noastră de entuziasm, de idealuri, de valori.

Suntem pe străzi și în piețele orașelor românești pentru că ne pasă. Pentru că nu suntem străini de ceea ce se-ntâmplă. Pentru că nu suntem cetățeni doar din patru-n patru ani. În ultima săptămână au ieșit de la sute de mii de oameni, în centrul Bucureștiului, până la un singur om, în micul orașel Odobești. Acel om, cel mai simplu de pe pământ, a stat singur, timp de o săptămână, în fața primăriei, cu o pancartă în mână, nins și bătut de vânturi, la temperaturi de minus zece grade, ca să arate că-i pasă. Nu am, în acest moment, un erou mai admirat.

Oamenii protestează împotriva transformării României într-o odioasă demokatură, combinație de democrație superficială și dictatură adâncă. Stăpânii acestei țări, care e membră UE și NATO, nu doar că-i canalizează resursele spre propriile buzunare, dar trag țara către zona

gri în care se zbat, fără viitor, Ucraina, Belarus și Moldova. Vorbesc mereu de stăpânii țării, și nu de guvernanți, pentru că guvernantul e slujitorul comunității, pe când cei care ne conduc azi se comportă ca niște seniori feudali. Legile sunt făcute de ei pentru ei. Justiția e asaltată pe față, cinic și în disprețul oamenilor. Șeful însuși al celui mai mare partid românesc nu a putut deveni prim-ministru din cauza cazierului. O treime din parlamentari au probleme cu justiția. Mulți din miniștri au și ei aceleași probleme. Ordonanța care-i absolvă de închisoare a fost dată la miezul nopții, tâlhărește, fără vreo discuție prealabilă și fără avizele necesare. Iată țara în care suntem nevoiți să trăim.

Am venit la proteste cu copiii noștri, pentru că în definitiv pentru ei protestăm. Noi am trăit în dictaturi și-n mizerie, n-am avut pe nimeni care să ne-nvețe rezistența și demnitatea. Ei le învață acum, deodată cu noi și alături de noi. Un bărbat a fost zi de zi în piața Victoriei cu o pancartă pe care scria: „Eu nu am copii. Sunt aici pentru copiii voștri“.

Vom ieși în stradă până la capăt, până vom avea o democrație adevărată, o justiție liberă, un stat de drept funcțional. Ordonanța a fost abrogată. Hoțul prins a dat înapoi ce-a furat și acum vrea să plece liber. Nu doar fără să-și ceară măcar scuze, dar oprimându-i pe cei care l-au prins: singurul protestatar din Odobești a fost dat în judecată de primărie...

Ne adunăm în fiecare seară în fiecare oraș din România, pe întuneric și pe ger. Stăm în cerc și bem ceai fierbinte din termosuri. Strigăm sloganuri pline de ironie.

Nu sperăm că-i vom da jos pe cei care ne oprimă și ne fură. Nu sperăm că vom scăpa neacoperiți de noroi. Nu sperăm că ne va ajuta cineva dinăuntru sau din exteriorul țării. Nu ne bazăm decât pe noi, pe puterea noastră, a celor fără nici o putere. Vrem să ne reinventăm ca popor și ca cetățeni. Vrem să ne putem privi în ochi, în oglindă, fără să ne fie rușine.

Iar dacă noi putem, puteți și voi.*

* Articol publicat de ziarele *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Le Monde* și *Internazionale* în februarie 2017.

Gânduri de 1 Decembrie

Mă tem că nu mai sărbătorim cu adevărat ziua României. Ar fi multe de spus în privința asta. Am putea spune, de pildă, fără să greșim, că sentimentul patriotic ne-a fost confiscat și ridiculizat de către comuniști. Azi el este compromis în ochii mai tuturor românilor, chiar și la mai bine de douăzeci de ani de la căderea comunismului.

Am putea spune, de asemenea fără să greșim, că nimic din ce s-a întâmplat în viața publică românească după revoluție n-a contribuit la renașterea stimei de sine a românilor. Contraponderea „patriotismului“ sforăitor și pompieristic din epoca Ceaușescu, cu montajele ei literar-muzicale și spectacolele de pe stadioane, cu umflarea artificială în pene a românismului, dacismului, tracismului a devenit, după decembrie 1989, umiliința de a fi român, autodenigrarea, autoderiziunea în care ne-am complăcut, masochiști, de două decenii încoace. „Ca la noi la nimenea“, „suntem ultimii din Europa“, „suntem o țară de escroci și borfași“, „suntem neam de slugi“ – am auzit de mii de ori aceste expresii venite nu de la străini, ci spuse cu obidă, amărăciune și ură de sine de către noi înșine. Din extrema umflare de sine comunistă am ajuns la extrema diminuare de sine din epoca de „libertate și democrație“ care-a urmat.

Toate acestea sunt adevărate, dar nu sunt tot adevărul. Mă tem că neputința noastră de a mai sărbători (sau măcar de a mai băga-n seamă) ziua națională are o rădăcină mai adâncă și mai generală. V-aș întreba dacă vă mai sărbătoriți ziua de naștere și ziua numelui ca altădată. Dacă mai invitați prietenii acasă, dacă mai ieșiți cu ei în oraș la fel de des ca acum 7-8 ani, să zicem. Nu credeți că nu numai stima de sine, mândria de a aparține unui popor, ci și simpla bucurie de viață, plăcerea de a iubi, de a admira, de a te simți bine cu cei dragi, indiferent că sunt familia, prietenii, colegii de serviciu sau compatrioții tăi în general ni s-au diminuat dramatic, până la nemairecunoaștere? Câtă plăcere ne făcea altădată să vedem filme, să ascultăm muzică, să dansăm, chiar dacă munceam mult și stresul era mare! De unde vin, de câțiva ani încoace, abandonul acesta, delăsarea și descurajarea pe care le simțim în fiecare împrejurare a vieții? De ce nu mai credem în valori, de ce nu mai știm să le prețuim? Ne-au murit anul acesta o mulțime de scriitori, regizori, actori celebri. De ce n-am mai simțit că s-a dus, cu ei, o parte din noi, de ce nici măcar un „Dumnezeu să-l ierte“ n-am mai avut puterea să spunem, ci am rămas doar o clipă gânditori, iar apoi ne-am reluat viața insignifiantă?

Drag cititor, cred că se petrece de la o vreme ceva urât și trist cu noi. Nu ne mai putem aduna, nu ne mai venim în fire. Înainte viața, chiar dacă era la fel de grea, parcă avea o noimă. Parcă o simțeai cu sens, și simțeai că ai și tu un rost în ea. De câțiva ani încoace suntem în bătaia tuturor vânturilor. Da, ne tâmpește televizorul, iată altă explicație parțială, da, nu mai avem timp să deschidem

o carte sau să stăm pur și simplu să ne gândim: ce-i cu mine? Ce se întâmplă cu viața mea? De ce nu mai pot s-o controlez? De ce nu mă mai bucură nimic pe lume? Unde-au dispărut prietenii mei, de ce prefer să stau în casă și să nu mă mai văd cu nimeni? Despre cele sfinte nici nu mai vorbesc: Crăciunul nostru nu mai e Crăciun, Paștele nu mai e Paște.

Cred că viața noastră, în orice grup și la orice nivel, de la familie la națiune, s-a atomizat, a sărăcit în legături adevărate. Pe Facebook ai sute de „prieteni”: nu cunosc o mai mare minciună și păcălire de sine. Iată încă o explicație parțială: internetul. Ca și televiziunea, el ar trebui să te-mbogățească sufletește, dar de fapt îți ia și ce-ai mai reușit să păstrezi ca valori reale.

Trăim fără-ndoială vremuri de criză. Dar nu criza economică mă înspăimântă cel mai tare, ci criza valorilor, care e criza omului însuși. Neputința noastră de a mai admira, derizoriul în care-au căzut toate lucrurile pentru care merită să trăiești.

Inclusiv ziua națională, la care ne gândim cu mințile aiurea.

Cuprins

I. PEISAJ DUPĂ ISTERIE

Rezistăm	7
Gânduri de 1 Decembrie	11
Când adevărul e minciuna supremă	14
Ești ceea ce admiri	17
Alte două Români	20
A dispărut calitatea	23
Cămila oarbă a istoriei	26
Când mierea devine venin	29
Ce nu merge?	32
Ce se mai poate salva	35
Conversațiune	38
Mergem într-o direcție greșită?	41
Forumizarea mediilor	44
Grija zilei de mâine	47
Vă interesează legea lustrației?	50
Ne stă în caracter	53
„De ce pana mea rămâne în cerneală mă întrebi?“	57
De partea întunecată a Forței	60
Peisaj după isterie	63

II. UN POPOR DE CIORANI

Golful Porcilor	69
La pensii, care va să zică... ..	72
Cum s-a făcut din ponei armăsar	76

Râsul la mormânt	79
Despre reaua-credință	82
Reflexe condiționate	85
Sărăcirea noastră spirituală	88
Să lăsăm baltă școala... ..	91
Șurubelnițe și ochelari cu laser	94
Tanda sau manda?	98
Tumori neoperabile	101
Uciderea pruncilor	104
Visul german al României	107
Wikileaks, poveste veche... ..	114
Un popor de Ciorani	117

III. SCRISORI CĂTRE LUISA

IV. ZEUL SUFOCĂRII

Dincolo de ideologii	153
Comuniștii de bună voie	156
Statele Unite ale Europei?	160
Am fost turist la Auschwitz	163
În căutarea normalității	166
Zeul sufocării	169
Semnul Fiarei	172

V. LAPIS LAZULI

Doi atleți	177
A treia bibliotecă	180
Negustorii de umanitate	183
Bisericile zburătoare	186
Codul prieteniei	189
Amici... ..	192

Telefonul fără fir	195
O, ce veste kitschizată... ..	198
Vis și scamatorie	201
Mierte fierte, scoici prăjite	205
Mi-au dărâmat moara!	213
„Asta nu e poezie“... ..	216
Locul	221
Edificiul literaturii	223
Lapis lazuli	230
„My love is like a raven... “	237
Ruine	240
Final pe țărmul mării	249